

3. ZENEPEDAGÓGIAI KONFERENCIA

Kutatások a zene és a zenepedagógia világában

Absztraktkötet

3rd CONFERENCE OF MUSIC PEDAGOGY

*Research in the world of
music and music pedagogy*

Abstracts

Debrecen, 2023

Kutatások a zene és a zenepedagógia világában

3. Zenepedagógiai konferencia

Absztraktkötet

Research in the world of music and music pedagogy

3rd Conference of Music Pedagogy

Abstracts

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés-
és Művelődéstudományi Doktori Programja,
MTA DTB Nevelés-, Művelődéstudományi és Pszichológiai Szakbizottság,
Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar
A Jövő Művészetéért Alapítvány

Debrecen
2023

Főszerkesztő:

Váradi Judit

Szerkesztők:

Kerekes Rita, Kiss Julianna

Arculat- és borítóterv:

Kiss Julianna

Kiadó:

Debreceni Egyetem

ISBN

978-963-490-508-0

Tudományos Programbizottság

Coca Gabriella	Babes-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Kar, Kolozsvár
Janurik Márta	Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar
Kutnyánszky Csaba	Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Zeneakadémia Doktori Iskola
Pusztai Gabriella	Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola
Solymosi-Tari Emőke	Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozat, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Vas Bence	Magyar Kodály Társaság, Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar
Váradai Judit	Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

A rendezvény operatív szervező bizottsága

Váradai Judit – elnök	Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar
Kerekes Rita – titkár	Nyíregyházi Egyetem Zenei Intézet
Kiss Julianna – titkár	II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kissné Batta Éva Emese	Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

Támogatók

Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
HERA – Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete
A Jövő Művészetéért Alapítvány
Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

A konferencia helyszíne: MTA DAB Székház
Debrecen, Thomas Mann u. 49, 4032

A konferencia honlapja: www.music.unideb.hu

Scientific Committee

Gabriella Coca	Babeş-Bolyai University, Faculty of Reformed Theology, Cluj-Napoca
Márta Janurik	University of Szeged, Béla Bartók Faculty of Arts
Csaba Kutnyánszky	Liszt Academy of Music, Doctoral School of the Liszt Academy
Gabriella Pusztai	Doctoral School of Human Sciences, University of Debrecen
Emőke Solymosi-Tari	Hungarian Academy of Arts, Department of Art Theory Liszt Academy of Music
Bence Vas	Hungarian Kodály Society, University of Pécs, Faculty of Music and Visual Arts
Judit Váradi	University of Debrecen Faculty of Music

Organizing board

Judit Váradi – chair	University of Debrecen Faculty of Music
Rita Kerekes – secretary	University of Nyíregyháza, Institute of Music
Julianna Kiss – secretary	Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College
Éva Emese Kissné Batta	University of Debrecen Faculty of Music

Sponsors

Hungarian Academy of Arts Research Institute of Art Theory and Methodology
HERA – Hungarian Educational Research Association
Foundation for the Art of Future
University of Debrecen Faculty of Music

Venue: Regional Centre of the Hungarian Academy of Sciences at Debrecen
Debrecen, Thomas Mann u. 49, 4032

Website: www.music.unideb.hu

Tartalomjegyzék

<i>Árkosi Julianna:</i> Óvodás korú sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése zeneterápiával	8
<i>Bartalis Izabella:</i> A Kovászna és Hargita megyei elemi osztályokban történő extrakurrikuláris zenei nevelés	9
<i>Csákány Csilla:</i> Az „Éneklőbb Erdély” című pályázat küldetése az erdélyi énekkari kultúrában. Tudományos és oktatási perspektívák.....	10
<i>Deákné Kecskés Mónika:</i> Billentyűs hangszerek és pedagógiájuk a Mariánus-rendtartomány 18. századi forrásaiban.....	11
<i>Dr. Dobiné Jakab Hedvig:</i> Egy zeneszerző-óriás árnyékában. Johann Kuhnau életműve a billentyűs zeneoktatásban	12
<i>Fatemeh Faroughi:</i> Using Rumi's Music to Teach Persian Poetry	13
<i>Ferencziné Ács Ildikó:</i> Versbe szőtt tánc	14
<i>Héjja Bella Emerencia és Páskuné Kiss Judit:</i> A zeneművészeti középiskolák tanterveinek változása a kezdetektől napjainkig .	15
<i>Janurik Márta, Szabó Norbert, Józsa Krisztián:</i> A zenei elsajátítási motiváció kapcsolata a zenei énképpel.....	16
<i>Kelemen Henrietta:</i> Integrált és inkluzív nevelés a zeneoktatásban	17
<i>Kelemen Henrietta, Mike Ádám, Szűcs Tímea:</i> A szülők zenei biográfiája, művészeti tevékenysége és annak hatásai gyermekük zenei tanulmányára	18
<i>Kerekes Rita:</i> Az ének-zene tanárszakos hallgatók és a mentortanárok gyakorlati tanítással kapcsolatos tapasztalatainak összehasonlítása	19

<i>Kerekes Rita, Mike Ádám, Radócz Miklós, Szűcs Tímea:</i> Szülői vélemények az online zeneoktatásról	20
<i>Kéringer Gábor:</i> „Eltűnt időnk nyomában”. Az időfaktor szerepe - időbeosztás vizsgálata a 14–20 éves zenészeknek készülő korosztályban	21
<i>Kertész Ágnes:</i> 150 éve született Flesch Károly A korszakos jelentőségű hegedűpedagógus módszertani munkái	22
<i>Kiss Julianna:</i> Gyermekkori tanulmányok és ifjúkori művészet-fogyasztás a kárpátaljai főiskolai hallgatók körében	23
<i>Kovács T. Katalin, Szabó Norbert, Janurik Márta:</i> Hogyan fejlődik az éneklés az általános ének-zene oktatásban résztvevő és az ének-zenei tagozatos tanulók körében?	24
<i>Lakatos Péter István:</i> Hogyan tanítsuk és játsszuk a barokk díszítéseket zongorán?	26
<i>Mike Ádám:</i> Zeneelmélet-tankönyvek összehasonlító szempontrendszer	27
<i>Sz. Fodor Adrienne, Molnár-Tamus Viktória Gabriella:</i> „Mit szólna Bach, Mozart és Beethoven?” Szülői vélemények az online hangszeres zeneoktatás hatékonyságáról.....	28
<i>Nikodém Géza:</i> Kognitív és affektív tényezők összehangolásának kísérlete harmóniai jelenségek tanításában	29
<i>Nor Amalina Binti Rusli:</i> The Effectiveness of Music Education in Improving Social Communication for Autism Spectrum Disorder (ASD) Children.....	30
<i>Pásku Veronika:</i> Folk Music Collections with an Environmental Psychology Perspective.....	31
<i>Pótfi Melinda:</i> Motivations for Adult Music Learning.....	32
<i>Radócz J. Miklós:</i> Fúvószené itthon – a hazai fúvószenekarok demográfiai vonatkozásai	33
<i>Sófalvi Emese:</i> Music and Museum Education. Preliminary Results of a Case-Study.....	34

<i>Szabó István:</i>	
Az ütőhangszerek notációs problematikája	35
<i>Szabó Norbert, Kovács T. Katalin, Janurik Márta:</i>	
Az énekes reprodukció képességének vizsgálatára alkalmas saját fejlesztésű digitális mérőeszköz bemutatása.....	36
<i>Szűcs Tímea:</i>	
Szimfónia Program testközelből.....	38
<i>Szűcs Tímea, Váradi Judit, Kelemen Henrietta, Miklódi-Simon Zsófia, Bacskai Katinka, Pusztai Gabriella:</i>	
A szülői bevonódás típusai a művészetek tanulásában	39
<i>Ujvárosi Andrea:</i>	
Nyelvi kompetenciák a magánénekes hallgatók képzésében.....	40
<i>Váradi Judit, Józsa Gabriella:</i>	
A szülő művészeti identitása és a zenei tanulmányok támogatásának összefüggései. Zeneoktatás a szülő megítélésben.....	41
<i>Váradi Judit, Radócz J. Miklós, Kerekes Rita, Pótfi Melinda:</i>	
A zeneművészeti szakgimnazisták zenei identitásának meghatározó tényezői	42
<i>Vigh Kristóf:</i>	
Dodekon elmélet – A művészet, az emberi alkotás és gondolkodás 12 tagú, strukturált egymásra épülő rendszerének modellje	43
<i>Vizeli Máté:</i>	
Lehetséges változtatások a népi brácsa tanítási módszertanában	44
<i>Windhager Ákos:</i>	
Petőfi-kánon a kortárszenében	45

Óvodás korú sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése zeneterápiával

Árkosi Julianna

Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, kognitív magatartás, nyelvi készségek, zeneterápia, kutatás

Absztrakt

A kutatás a zeneterápia hatását vizsgálja sajátos nevelési igénnyel élő (SNI), speciális oktatási intézetbe beíratott óvodás korú gyermekeken, illetve ennek a kognícióra, kapcsolatteremtésre valamint nyelvi készségek fejlődésére tett hatását.

A kutatás kérdései:

- Befolyásolhatja-e jótékonyan a zeneterápia SNI gyermekek kognitív, kapcsolatteremtési és nyelvi készségeit?
- Az alkalmazott zeneterápiás eljárás során megjelenhetnek-e egyéb (másodlagos) pozitív magatartásbeli változások is?

Kutatási célok:

- a memória, a kapcsolatteremtési-, illetve a nyelvi készségek felmérése a zeneterápiás folyamat elkezdése előtt;
- a zeneterápiás folyamat végrehajtása
- a kutatási eredmények kiértékelése és feldolgozása a zeneterápiás folyamat végrehajtása után.

Alap hipotézis: A rendszeresen alkalmazott zeneterápia jelentősen hozzájárul az SNI gyermekek kognitív, kapcsolatteremtési, valamint nyelvi készségeinek fejlődéséhez.

Kiegészítő hipotézis: A rendszeresen alkalmazott zeneterápia jelentősen hozzájárul az SNI gyermekek figyelmének, alkalmazkodó képességének, valamint hangszeres zenei ismereteinek bővítéséhez, a testkoordináció és a térben való tájékozódás fejlesztéséhez.

A kutatás független változója maga a két éven át tartó zeneterápiás beavatkozás, a következő célokkal:

- az SNI gyermekek memóriájának fejlesztése énektanulással;
- zenei magatartások kialakítása;
- auditív, vizuális és nyelvi memória kialakítása és fejlesztése énekes és hangszeres zenei játékok által;
- a szókincs gazdagítása, aktivizálása és hosszú távon való rögzítése, valamint a hangképzés és beszédképesség fejlesztése;
- interperszonális kapcsolatteremtési készségek fejlesztése, valamint az agresszivitás mértékének csökkentése aktív zeneterápiával.

A kutatás függő változói az SNI gyermekek kognitív magatartása, kapcsolatteremtési, valamint nyelvi készségei a Portage fejlődési skálán elért pontszámokban kifejezve. A kutatás helyszíne a Nagyváradi BONITAS Magyar Speciális Oktatási Központ, Babóca óvodai csoport.

A fő alkalmazott kutatási módszer a kísérlet, három momentummal: 1. preteszt (Portage teszt), 2. zeneterápiás folyamat, 3. posztteszt (Portage teszt).

Az elő-és utómérések között mindhárom területen lényeges különbség mutatkozott:

- a nyelvi készségek területén a zeneterápiás intervenció (beavatkozás) erősen hatékonynak bizonyult;
- a kognitív magatartás terület és statisztikai szempontból nem volt kimutatható lényeges különbség;
- míg a kutatásban résztvevő óvodáskorú gyermekek kapcsolatteremtési készségeit illetően erősen hatékonynak bizonyult.

A Kovászna és Hargita megyei elemi osztályokban történő extrakurrikuláris zenei nevelés

Bartalis Izabella

Kulcsszavak: zenei nevelés, extrakurrikuláris zenei nevelés, elemi osztályok

Absztrakt

Az iskola a zenei műveltség kialakításának egyik színtere, ahol a pedagógusok zene iránti elkötelezettsége, zenepedagógiai ismerete lényegesen befolyásolja a zenei nevelés sikerességét (Shouldice, 2013). Jelen fejezetünkben a Kovászna és Hargita megyei magyar tannyelvű osztályokban történő zenei nevelés extrakurrikuláris szegmensét kívánjuk feltérképezni, a tanítók körében végzett kérdőíves kutatásaink által. Célunk az elemi oktatási szinten történő non-formális zenei nevelés vizsgálata, amelyben arra szeretnénk választ kapni, hogy milyen zenei tevékenységeket találunk meg ezen a szinten, és hogy milyen intenzitással vesznek részt ezekben a tanulók. A zenei nevelés fontosságát előnyben részesítő tanító nagy valószínűséggel tanulóinak extrakurrikuláris foglalkozások keretében bizonyos zenei foglalkozásokat tart, mint például furulya óra, kórus, vagy népdalkör, valamint iskolán kívüli tevékenységként osztályával színház és néptánc előadásokon vesz részt. Báthory (1997) szerint az extrakurrikuláris zenei nevelés az iskolán belül, de tanórák utáni foglalkozásokat, valamint az iskolán kívüli művelődési intézmények keretében, mint könyvtár, színház, más előadóterekben történő, de az iskola által szervezett iskolán kívüli tevékenységeket foglalja magába (Nagy & Veszprémi, 2018). Ennek tükrében vizsgáljuk a Kovászna és Hargita megye magyar tannyelvű elemi osztályaiban történő extrakurrikuláris zenei nevelést. Ahhoz, hogy teljes rálátást nyerjünk, három szemszögből szükséges vizsgálódnunk. Elsőként a tanítók zenei nevelés iránti tanúsított elkötelezettségét kívánjuk feltárni az által, hogy megvizsgáljuk, hogy az osztály kerettanterve szerint megengedett opcionális/választható tantárgyként az osztályt tanító pedagógus előnyben részesítve a zenei nevelést, osztályának zenei foglalkozásokat tart-e, valamint iskola szinten több évfolyamból, osztályból bevonva a tanulókat vállalja-e az érdeklődő diákok zenei készségeinek fejlesztését. E kérdéskör második részeként az osztályközösségek iskolán belüli, tanórák utáni zenei tevékenységeken való részvételének arányát kívánjuk feltárni a tanító kérdőívünkre adott válaszai alapján. Az extrakurrikuláris szintér feltárásának harmadik részében az iskola- vagy osztályszinten szervezett előadások, koncertek látogatásának gyakoriságára kívánunk reflektálni.

Szakirodalom

Báthory Zoltán (1997). Tanulók, iskolák, különbségek. Okker Kiadó, Budapest (179–192)

Nagy Á. & Veszprémi A. (2018). A hidden extracurriculum fogalma, Új Pedagógiai szemle, 2018/7–8

Shouldice, H. N. (2013): One elementary music teacher's beliefs about musical ability: connections to teaching practice and classroom culture – Dissertation, Michigan State University

Az „Éneklőbb Erdély” című pályázat küldetése az erdélyi énekkari kultúrában. Tudományos és oktatási perspektívák

Csákány Csilla

Kulcsszavak: erdélyi kórusmozgalom, zenei anyanyelv és hagyományőrzés a jelenben, közösségi-zenei élmények

Absztrakt

Az erdélyi magyarság hagyományainak megőrzésében és közösségi létének megerősítésében meghatározó szerepet töltött be a zenei anyanyelv ápolásának fontos részét képező énekkari kultúra. A több mint egy évszázados múlttal rendelkező kórusmozgalmunk, legyen szó hivatásos vagy amatőr énekegyüttesekről, tevőleges szereplője és formálója valamennyi magyarlakta hazai régió kulturális életének. Az "Éneklőbb Erdély" című pályázatunk, egy korábbi kutatási program hozadékait is hasznosítva, kóruskultúránk múltjának tudományos feldolgozása mellett annak jelenkori helyzetét igyekszik feltárni, az eredményeket pedig gyakorlati értelemben is hasznosítható formában a közösség javára fordítani.

Az "Éneklőbb Erdély" című kutatás rendelkezik egy elméleti és egy gyakorlati vetülettel, ezen belül pedig több részterületre oszlik. A történeti vizsgálódás egyrészt a Romániai Magyar Dalosszövetség centenáriumának apropóján elemzett 100 évet, másrészt az 1989-es rendszerváltozás utáni kóruséletet tanulmányozná a megjelent összefoglaló jellegű publikációk, valamint a helyi sajtóban megjelent előadásokról szóló zenekritikák, kórustevékenységet bemutató híradások tükrében. Gyakorlati jelleggel bírnak az énekkari éneklést népszerűsítő előadássorozatok, melyek minden korosztály számára különleges összefüggéseket tárnak fel különböző, akár ezer évvel ezelőtti zenei gyakorlatokról, zenetörténeti ismeretekről, éneklési szokásokról. A kutatás keretében megszervezett többállomásos karvezetői kurzusok szintén gyakorlati jellegűek. Ezek lendületes, sajátos és kreatív szemléletet képviselnek a kóruséneklésben, amit az erdélyi énekkari kultúra hálásan üdvözöl. Az erdélyi kórusélet jelenkori helyzetét pedig a Romániai Magyar Dalosszövetség nemrégiben útjára indított honlapja fogja összefoglalni: a regisztrált énekkarok feltöltött tevékenységei az érdeklődő böngésző elé tárják a jelenkor fontosabb énekkari rendezvényeit, eseményeit.

Billentyűs hangszerek és pedagógiájuk a Mariánus-rendtartomány 18. századi forrásaiban

Deákné Kecskés Mónika

Kulcsszavak: ferences, mariánus, zenepedagógia

Absztrakt

Nem sokkal azelőtt, hogy II. József (1741–1790) feloszlatta volna a szerzetes-rendeket a 18. századi rendházak Európa legdinamikusabban működő zenei központjai közé tartoztak. A Mariánus-rendtartomány zenei életének története a Kárpát-medencében szintén ezek közé volt sorolható. A Ferences rend kárpát-medencei, zenei vonatkozású forrásainak vizsgálata a XIX. század végén vette kezdetét. Csomasz Tóth Kálmán, Papp Géza és Domokos Pál Péter kutatásai első sorban még a Kájoni-forráscsoportra terjedtek ki. Az 1990-es évektől kezdődően p. Gajdoš Všeľvad OFM nyomán Ladislav Kačič, Muckenhaupt Erzsébet, Murányi Róbert Árpád, Papp Ágnes, és Richter Pál nevéhez fűződnek. Ennek a fejlődésnek köszönhető a Kájoni-kódex (1634–1671), s legújabbban a szintén Kájoni nevéhez köthető Organo Missale (1667) tudományos kiadása. 2007-ben láthatott napvilágot a Fontes Historici Ordinis Fratrum Minorum in Hungaria sorozatban Richter Pál műve a Kárpát-medence 17. századi ferences dallam-készletéről. A ferencesek 18. századi kottás forrásaival a hangszeres zene pedagógiájának szempontjából eleddig kevesen foglalkoztak. Előadásomban a fent említett szakirodalomra, Murányi Róbert Árpád repertóriumára, valamint saját, p. Roskovszky Pantaleon OFM, pesti tartózkodásával összefüggésbe hozható műveivel kapcsolatban folytatott kutatásaimra, és a szombathelyi Rendház zenei életéről fennmaradt adatokra támaszkodom. Igyekszem átfogó képet adni a ferencesek Mariánus-ágának zenei életéről a 18. századi Magyarországon. Érdeklődésem középpontjában a billentyűs hangszerre szánt kompozíciók, és hangszeroktatással összefüggésbe hozható adatok állnak.

Egy zeneszerző-óriás árnyékában Johann Kuhnau életműve a billentyűs zeneoktatásban

Dr. Dobiné Jakab Hedvig

Kulcsszavak: Johann Kuhnau, billentyűs zeneoktatás, Clavier Übung, Frische Clavier Früchte, Bibliai szonáták

Absztrakt

Johann Kuhnau (1660-1722) zeneszerző nevét hallva felmerülhet a kérdés, miért van ennyire alulreprezentálva napjaink billentyűs zenepedagógiai és előadói praxisában? Ismerjük-e a megfelelő mélységben e barokk mester művészetét? Szomorú tény, ha egy komponista életrajzának legismertebb részlete egy nála híresebb zeneszerzőre utal, akinek zsenialitása óhatatlanul beárnyékolja elődjének zenetörténeti megítélését! Ez a sors jutott Johann Kuhnau-nak, aki Johann Sebastian Bach közvetlen elődje volt a lipcsei Tamás-templom orgonista és karnagyi pozíciójában. Pedig Kuhnau korának igazi polihisztor volt: nemcsak zeneszerző, zeneteoretikus és orgonista, hanem széleskörűen művelt tudós, jogász, műfordító és regényíró is. Gazdag billentyűs életműve méltatlanul mellőzött napjaink zeneoktatásában. Pedig volna miből meríteni, Kuhnau ugyanis négy billentyűs gyűjteményt is megjelentetett életében. Egyedül talán a csembaló-oktatásban fordul elő a neve, de a zongora és orgonaoktatás eleddig nem fedezte fel magának ezt a gazdag tárházat. Ennek oka talán hiányos ismeretanyagunkban keresendő, illetve abban, hogy megmagyarázhatatlanul ódzkodunk a zeneszerző által használt „Clavier” kifejezést a modern zongorára és templomi orgonára is kiterjeszteni. Habár a „Clavier” fogalom a 17-18. századi német terminológiában valóban csak a csembalót, klavikordot, illetve a pedál nélküli kamaraorgonát jelentette, minden megalkuvás nélkül beemelhetjük a Kuhnau művek előadói apparátusába a modern zongorát és nagyorgonát is. Kuhnau nagy hatással volt híres utódjára, ugyanis J. S. Bach ugyanúgy a Clavierübung (Billentyűs gyakorlat) címet adta későbbi négykötetes gyűjteményének, mint Kuhnau saját, két kötetből álló szvitsorozatának. Kuhnau Clavier Übung-jában meglepő hangnemi elrendezéssel is szembesülünk: az elsőben hét dúr, a másodikban pedig hét moll hangnemű szvit szerepel, a skálafokok szerinti emelkedő sorba rendezve. Nos, ez akár a Wohltemperiertes Klavier-koncepció előfutárának is tekinthető! Kuhnau olasz mintára készült szonáta-sorozata a Frische Clavier Früchte („Friss billentyűs gyümölcsök”) címet viseli. Részletes előszavában a szerző többször utal a frissen szüretelt "gyümölcsök" metaforájára. Ennek megfelelően új szonátáit mindennapi „fogyasztásra” javasolja. A programzene előfutáráiként is emlegetik Kuhnau billentyűs életművének legkiforrottabb csúcspontját, a Bibliai szonátákat. A szerző utolsó gyűjteményében hat ószövetségi eseményt kelt életre, és részben a cselekményt, részben a szereplők érzelmi állapotát ábrázolja a zene eszközeivel. Az előadás célja az, hogy megismertesse Johann Kuhnau életművét az érdeklődőkkel, és bátorítsa e repertoár beemelését napjaink billentyűs pedagógiai és előadói praxisába.

Using Rumi's Music to Teach Persian Poetry

Fatemeh Faroughi

Kulcsszavak: Music, songs, poetry, Rumi, Persian literature

Absztrakt

Abstract Proper teaching does not start with a well-structured lesson plan nor is it the matter of simple transmission of knowledge to the so-believed white blank sheet of the learners mind. It needs tools and proper use of knowledge in an amusing way where the teacher can engage with their students mind and have a positive connection with them to help acquiring of the knowledge easier and more enjoyable process. In this light, the use of music in schools and by teachers has been the focus of attention in the past few decades. Some have focused on the effectiveness of the music use in English as a second language classrooms. In a different attempt, a teacher decided to take his guitar to his classroom to teach English literature. Another study focused how using music can help a learner acquire a foreign language. This research looks into the use of music in International Schools in Dubai, where based on International Baccalaureate system, students can choose their mother tongue as their second language. This is due to the fact that for these bilingual students English is the dominant language and their mother tongue has become their less dominant or even second language. The aim of this study is to show that in order to teach the very rich Persian literature, the traditional teaching methods of memorising the vocabulary and literary devices for instance, does not result in desired outcome and more innovative teaching styles are needed to attract today's teenager into a millennium old literature. In this regard, this presentation will look into a pilot study where 12 Persian bilingual students will take part in reading a poem in its written form. They are then asked to answer the questionnaire on how they understood it. With a week interval, the same poem is introduced to them in the form of song/music and they are asked again to answer the questionnaire and give their insight into their knowledge and understanding via the use of music/song. The poems are chosen from world renowned Sufi poet, Rumi, whose poetry is considered the most rhythmical poetry of its kind. And although the poems have internal melody, their comprehension is not easy and based on the outcome of this pilot study it is believed that the use of music will make the teaching and learning of Persian literature easier and definitely more memorable for a child that is introduced to an alien language of Rumi.

Versbe szótt tánc

Ferencziné Ács Ildikó

Kulcsszavak: ugrós, kanásztánc, versritmus, kórusmuzsika

Absztrakt

A zene és tánc összefonódása ősidők óta nyomon követhető, egymásra hatásuk és együttélésük minden korban és kultúrában felismerhető. A két művészeti ág közös metszete a ritmus. A zenei ritmus a hangok hosszúságát befolyásoló, időbeli rendező elv, a tánc esetében a mozdulatokat szabályozó erő.

A kórusmuzsika és tánc kapcsolódása sem újkeletű formáció, alapvetően a táncokhoz énekelt dallamok vagy a táncjátékok vokális formában történő megszólaltatásán keresztül ismerhető. A többszólamú vokális táncok példái a reneszánsz kortól kezdődően, a 19. századi szerelmi dalkeringőn, a nemzeti táncokon, a verbunkoson keresztül Kodály Zoltán, Bartók Béla, Bárdos Lajos, Balázs Árpád, Karai József stb. magyar népi táncdallamokra készült feldolgozásaiban követhetők nyomon.

A tánc és vers összefonódása egymástól kissé távolabb álló művészeti ágak találkozásait feltételezi, és bár Kenyeres Zoltán Weöres Sándor című könyvében azt igyekszik alátámasztani, hogy a versritmusnak önmagában nincs jelentése, „csak a szavak és a képi síkok segítségével jut a jelentés közelébe” (Kenyeres 2013: 206), az előadás a magyar népköltészetre jellemző ritmusfajták tudatos és hozzáértő alkalmazásának felmutatásával, ennek cáfolatát kívánja adni. Teszi mindezt a téma alapjául szolgáló Weöres-vers keletkezési háttérének bemutatásával, az ugrósok, illetve a kanásztánc jellemzésével, majd dimenziót váltva, a kórusmuzsika bekapcsolásával, Kocsár Miklós gyermekeknek készült vokális feldolgozásának felvillantásával teszi teljessé az összművészeti záróképet.

Szakirodalom:

Kenyeres Zoltán (2013): Weöres Sándor. Kossuth Kiadó, Budapest.

A zeneművészeti középiskolák tanterveinek változása a kezdetektől napjainkig

Héjja Bella Emerencia és Páskuné Kiss Judit

Kulcsszavak: zeneművészeti szakgimnázium, tanterv, zenei képzés, ugrós, kanásztánc, versritmus, kórusmuzsika

Absztrakt

A tanterv egy olyan meghatározó dokumentum az oktatás-nevelés területén, mely a szaktárgyi tartalmak mellett a tanulók hétköznapjaira is jelentős hatást gyakorol. Bár a középfokú zeneoktatás már 1942-ben elindult Budapesten, az első tanterv csak 25 évvel később jelent meg. Arról, hogy addig hogyan folyt az oktatás, tájékoztató füzetekből, bizonyítványokból kaphatunk betekintést. Első és második évfolyamon öt zenei órája volt a növendékeknek, melyek a főtárgy, kötelező zongora, zenekari gyakorlat vagy karének, illetve irodalomismeret (ma zeneirodalom) voltak. A későbbi osztályokban ezek az órák kiegészültek zeneelmélet, népzene és kamarazene tantárgyakkal (vonósok számára vonósnégyes).

A kötelező órák az évek során kibővültek és egyes tárgyaknak megváltozott a szakmai súlya, legalábbis az óraszámok változása erre enged következtetni. Míg kezdetekben viszonylag hosszabb ideig volt érvényben egy-egy tanterv, például az első, 1967-es után 1980-ban, majd 1997-ben jelent meg új, addig 2016-tól, amikor a zeneművészeti szakközépiskolák szakgimnáziumokká alakultak új tanterv is napvilágra került, csupán két év is elég volt, hogy újabb kerettanterv lásson napvilágot. A tanterveket szakmai szempontok szerint szemügyre véve az látható, hogy egészen 2016-ig gondosan átgondolt és szakmailag kidolgozott szisztéma mutatkozik meg. Az újabb tantervek szembetűnő változása a szolfézs és zeneelmélet órák számának csökkenése, továbbá a zeneirodalom/zenetörténet és népzene tárgyak 13. évfolyamra tolodása. A 2018-ban megjelent tantervben már óraszámemelkedés látható a zenetörténet tárgy tekintetében, de a 2016 előtti tantervekkel összevetve még mindig jelentősen kevesebb órában tanulják a tárgyat a fiatalok. Természetesen nem csak árnyoldala van az újításnak, ugyanis egyes tantárgyak, így a zenei munkaképesség megőrzése, mely a testi és lelki egészség fontosságára fókuszál, vagy a munkakereséssel és munkavállalással kapcsolatos foglalkoztatás I. és II. nevű tantárgyak korszerű és hasznos tudással láthatják el a tanulókat. Az óraszámok átrendeződése miatt veszélybe kerülhet a hosszú évek során kikristályosodott középfokú zenei képzés minősége, a felvételik során nehézségekbe ütközhetnek a fiatalok.

A tantervek szerinti igen magas óraszámok számos fiatal hétköznapjaiban okoz nehézséget. 2019–2020-ban a zeneművészeti, valamint a és képző- és iparművészeti szakgimnazisták és általános tantervű gimnazisták között végzett kérdőíves kutatásunk szerint a fiatalok számára a legnagyobb nehézséget a magas óraszámokból következő szabadidőhiány okozza. A zenészek esetében pedig a közismereti és zenei órákra való készülés összehangolása a legproblematisabb. Iskolatípustól függetlenül a más településekről napi rendszerességgel bejárók az utazással kapcsolatos nehézségeket, míg a kollégisták a kollégiumi együttélés kellemetlenségeit emelték ki.

A zenei elsajátítási motiváció kapcsolata a zenei énképpel

Janurik Márta, Szabó Norbert, Józsa Krisztián

Kulcsszavak: zenei elsajátítási motiváció, zenei énkép, iskolai ének-zene oktatás

Absztrakt

Korábbi kutatási eredmények alapján az elsajátítási motiváció, mint önjutalmazó pszichológiai mozgatóerő fontos szerepet tölt be az iskolai ének-zene tanulása iránti attitűd alakulásában (Janurik, Kis, Szabó & Józsa, 2021). A zenei énkép és az ének-zene tantárgyi attitűd között szintén közepes erősségű összefüggés mutatható ki (Janurik, Szabó & Józsa, 2020). Érdeklődésre számot tartó kérdés lehet azonban, hogy a zenei énkép és a zenei elsajátítási motiváció között milyen kapcsolat van, milyen mértékben befolyásolja a zenei énkép a zenei elsajátítási motívumok működését.

Kutatásunkban a zenei elsajátítási motiváció és a zenei énkép kapcsolatát vizsgáltuk 139 hetedik osztályos tanuló (68 fiú) bevonásával az iskolai ének-zene órákhoz kapcsolódóan. A zenei elsajátítási motiváció vizsgálatára saját fejlesztésű mérőeszközt alkalmaztunk (Cronbach- $\alpha=0,95$). A zenei énkép vizsgálatára Fiedler és Spychiger (2017) MUSCI-youth mérőeszközét használtuk (Cronbach- $\alpha=0,91$). A zenei énkép és annak összetevői mellett néhány háttérváltozó (az iskolán kívüli hangszerstanulás ténye és hossza, a családi zenei háttér, az ének-zene osztályzat, a tanulóknak az ének-zeneórák hasznosságáról alkotott véleménye) lehetséges hatásait is figyelembe vettük a zenei elsajátítási motivációra. A zenei énképet és valamennyi háttérváltozót magában foglaló regresszió modellünk alapján a zenei eszménykép 30%, az adaptív zenei én 15% a zenei képességek fejlettségéről alkotott én-percepció 8%-ban magyarázza a zenei elsajátítási motiváció varianciáját. Ezen énkép-összetevők mellett további 13%, szignifikáns magyarázó erővel bír, hogy mennyire tartják hasznosnak a tanulók a zenetanulást, az iskolán kívüli hangszerstanulás magyarázóereje pedig ugyancsak szignifikáns, 3%. A teljes modell magyarázóereje 63 %.

Eredményeink az iskolai, kötelező tanórai ének-zene oktatásra vonatkoznak. A zenei énkép és a zenei elsajátítási motiváció kapcsolata azonban a zenetanulás különböző területein eltérő lehet. További kutatások feladata a zenei elsajátítási motiváció működésének, életkori sajátosságainak pontosabb megismerése, az énképpel és más, a motiváció szempontjából fontos tényezőkkel való kapcsolatának feltárása a zenetanulás legkülönbözőbb területein.

Szakirodalom:

Janurik, M., Szabó, N., & Józsa, K. (2020). A hetedik osztályosok zenei énképének jellemzői és összefüggése a zenei képességek fejlettségével. *Magyar Pedagógia*, 120(2), 171–200.

Janurik, M., Kis, N., Szabó, N., & Józsa, K. (2021). Hetedik osztályos tanulók ének-zene tantárgyi attitűdjének összefüggése a zenei elsajátítási motivációval és néhány háttérváltozóval. *Neveléstudomány Oktatás – Kutatás – Innováció*. DOI: 10.21549/NTNY.33.2021.2.2

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

Integrált és inkluzív nevelés a zeneoktatásban

Kelemen Henrietta

Kulcsszavak: zeneoktatás, zenei nevelés, integrált oktatás, inkluzív oktatás, zenei elsajátítási motiváció, zenei énkép, iskolai ének-zene oktatás

Absztrakt

„A zene mindenkié” – Kodály Zoltán, a világhírű magyar ének-zene oktatás atyjának szavai mindenki számára ismerősen csenghetnek. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében, valamint az integrált és inkluzív oktatás tekintetében ezen ismert kijelentés új értelmet nyerhet. A fiatalok számára a zenébe való társadalmi befogadás és az identitás egymással összefüggő elemek. Az identitás létfontosságú fogalom, amely befolyásolja a társadalmi befogadást, és sikeres emberi kapcsolatokon alapul, amelyek ápolják és előmozdítják az emberi potenciált. Ahogyan a sajátos nevelési igényű gyermekek száma nő a közoktatásban, a zenetanárok is egyre gyakrabban szembesülnek az integrált és inkluzív oktatás jelenségével. Jelen elméleti dolgozat témája az integrált és inkluzív nevelés, valamint a zeneoktatás kapcsolatainak feltárása. A dolgozat első részében a témában releváns fogalmak meghatározására került sor. A szakirodalomfeltárás során kiderült, hogy jelen témában fellelhető kutatások számottevő hányada az integrált és inkluzív oktatással kapcsolatos tanári vélemények vizsgálatával foglalkozik. A szakirodalomfeltárást követően elmondható, hogy az SNI gyermekek integrált és inkluzív oktatásának aspektusai a zenei nevelés területén is megfigyelhetőek. A zenét tanító pedagógusok attitűdje a feltárt kutatásokban pozitív az SNI gyermekek és oktatásuk irányába, azonban számos nehézség is említésre kerül.

A szülők zenei biográfiája, művészeti tevékenysége és annak hatásai gyermekük zenei tanulmányára

Kelemen Henrietta, Mike Ádám, Szűcs Tímea

Kulcsszavak: zenei nevelés, kulturális tőke, szülők művészeti tevékenységei

Absztrakt

A gyermekek művészeti tanulmányainak háttérében leggyakrabban egy jól működő csapat áll. Ennek alapját a gyermekek képezik, akik tanáraikkal szoros egységet képeznek. Azonban nem elhanyagolható faktor a szülői támogatás, bátorítás és az a kulturális tőke, ami a gyermekek számára értékrendet és saját tapasztalatokat biztosít kicsi koruktól kezdve. Jelen kutatásunkban a szülők zenei biográfiáját, jelenlegi művészeti tevékenységeiket és az ehhez fűződő szokásaikat, valamint ezeknek a gyermekekre gyakorolt hatásait vizsgáltuk. Eredményeink megerősítették, hogy a szülők iskolai végzettsége és foglalkozása meghatározó a kulturális tőke szempontjából. Láthatók nemi különbségek a művészeti tevékenységhez való kapcsolatban, valamint egyértelműen kimutatható a gyermekkori művészeti tevékenységek hatása és a jelenlegi ilyen típusú foglalatosságok között, ami tovább gyűrűzik a gyermekek tevékenységeire is.

A kutatást a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatta.

Az ének-zene tanárszakos hallgatók és a mentortanárok gyakorlati tanítással kapcsolatos tapasztalatainak összehasonlítása

Kerekes Rita

Kulcsszavak: ének-zene tanárképzés, gyakorlati tanítás, ének-zene tanítás

Absztrakt

A tanárképzés megújulásának egyik fő irányát a kutatók a tantárgypedagógia és szakmódszertan produktivitásának növelésében látják (Szivák, 2003; Falus, 2004; Dudley, 2013). Ennek meghatározó kritériumai közé tartozik a hallgatói preconcepciók tanulmányozása majd formálása (Varga és Ludányi, 1994; Nahalka, 2003; Szivák, 2003), valamint a tanítási gyakorlaton megélt élmények informális beépülése a képző intézmények szakmódszertant érintő tárgyaiba is (Pajares, 1992; Lévai, 2014). Jelen kutatásunkban arra vállalkoztunk, hogy félig strukturált hallgatói interjúk által képet kapjunk a valós iskolai terep tapasztalatairól. Érdeklődésünk másik pólusát a gyakorlatvezető mentortanárok meglátásai adják. Úgy véltük, hogy a koordináló tanárok véleménye feltétlenül szükséges az objektív kép kialakításhoz. Kutatásunk jelen fázisában négy magyarországi tanárképző intézmény végzős hallgatóit szólítottuk meg. Eredményeinkben az interjúalanyaink által megfogalmazott közös nevezők mellett körbejárjuk a hallgatók képzésre vonatkozó javaslatait is. (Az időkezelés, a gyerekkel való bánásmód, a fegyelmezés, a hangszeres és énekes kvalitások „előadói” habitussá való érlelése domborodott ki mind a tanárjelöltek, mind a mentortanárok oldalán. A mindkét oldalon megjelenő problémák a tanárjelöltek alacsonyabb kommunikációs készségében, az éneklésben és hangszerjátékban megmutatkozó bizonytalanságában mutatkozott meg az interjúk alapján. A mentortanárokkal kapcsolatos elvárások domináns eleme a tanórák előkészítésével és lebonyolításával kapcsolatos reflexiókat érinti leginkább.)

Szakirodalom

Lévai Dóra (2014). A pedagógus kompetenciái az online tanulási környezetben zajló tanulási-tanítási folyamat során. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

https://www.eltereader.hu/media/2015/03/Levai_D_A-_pedagogus_kompetenciai.pdf

Nahalka István (2003). A nevelési nézetek kutatása. Iskolakultúra. 2003. 5.sz. 69–75.

Pajares, M. Frank. (1992). Teachers' Beliefs and Educational Research: Cleaning Up a Messy Construct. Review of Educational Research, 3. 307–332

Szivák Judit (2003). Hallgatók neveléssel kapcsolatos nézetei. Iskolakultúra 2003. 5sz. 88–95.

Varga Judit és Ludányi Ágnes (1994). Pályalélektan. Budapest

Szülői vélemények az online zeneoktatásról

Kerekes Rita, Mike Ádám, Radócz Miklós, Szűcs Tímea

Kulcsszavak: online zeneoktatás, COVID-19, MAXQDA, szülői vélemények

Absztrakt

2020 márciusa nem várt helyzet elé állította az oktatás valamennyi színterét, így a zenei nevelés területét is. A zenepedagógusok számára az óratartás és az ismeretek átadásának online környezetbe való implementálása jelentette a legnagyobb kihívást. A tanulók rugalmassága és alkalmazkodóképessége mellett a szülők segítő támogatása tette lehetővé a produktív együttműködést. Az otthontanulás tapasztalatainak megismerése az oktatás számára is új lehetőségeket nyitott. Mindezidáig a szülői oldal véleménye kevésbé nyert teret a tudományos kutatások terén, ezért jelen munkánk során az online zeneoktatás láthatatlan aktorainak benyomásait mértük fel. A kérdőív nyitott kérdéseire kapott válaszokat MAXQDA Analytics Pro kvalitatív adatelemző szoftver segítségével kvantifikáltuk. Előző tanulmányunkkal párhuzamot képezve eredményeink prezentálása során törekedtünk a szülői és a zenetanári meglátások differenciáinak feltárására. Az online zeneoktatás előnyeinek és hátrányainak túl bemutatásra kerültek a pre- és poszt-covid időszak zenepedagógiai sajátosságai, továbbá azon szülők véleménye is, akik a pandémiás időszak alatt több, zenét tanuló gyermeket is neveltek.

A kutatást a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatta.

„Eltűnt időnk nyomában”

Az időfaktor szerepe - időbeosztás vizsgálata a 14–20 éves zenészek készülő korosztályban

Kéringner Gábor

Kulcsszavak: sportolási szokások, időfaktor, zenei munkavégzés

Absztrakt

Munkám közvetlen előzménye az a 2019-ben elkészített és publikált kérdőíves felmérés, mely egy adott intézmény keretén belül vizsgálta a 14–20 éves zenészek készülő korosztály mozgási, sportolási szokásait, illetve annak hatását haladásukra, teljesítményükre. Megközelítésében szakít az eddigi hagyományokkal: a méltán elismert megelőző, kontrolláló és korrigáló specializált zenei munkaképességgondozás (Kovács- módszer) kétségkívüli eredményét szem előtt tartva a „valós” sport – vagyis a „meghatározott szabályok szerint, időtöltésként vagy versenyszerűen folytatott testedzés” (NÁDORI, 2005) – irányából indul ki.

Előadásom gerincét a 14–20 éves zeneművészeti szakgimnáziumi tanulók szakmai előmenetele, illetve sportolási szokásaik erre ható vizsgálata teszi ki, ugyanakkor kutatásom hangsúlyos részeként jelenik meg az időfaktor szegmense. Előadásomban a zenészek készülő fiatalok időbeosztását vizsgálom, kezdve a valószínűsíthető oksági tényezőkkel: a valós kötelezettségek teljesítésével és a zenész társadalom időbeosztási és energiaráfordítási stratégiai irányával, melyek sajnálatos módon gyakran munkánk akadályozó tényezőivé válnak.

Hipotézisek:

- H1: A zenészek készülő szakgimnáziumi tanulók kevés időt fordítanak a fizikai aktivitásra, sportolásra.
- H2: A muzsikusként készülő fiatalok időbeosztása önmagában nem indokolja a fizikai inaktivitást.
- H3: A nem, vagy ritkán sportoló szakgimnáziumi tanulók között gyakoribbak a zenész munkát gátló, vagy akadályozó nehézségek.

Eredmények:

Mindezt igazolni látszanak kérdőíves kutatásom eredményei: mintánk mozgással, sportolással eltöltött ideje elmarad a mégoly gyenge országos korosztályos mutatóktól. Önmagában azonban e tény még nem világítana rá a helyzet fajsúlyosságára. Ezért vizsgálatunkban külön- külön, majd összefüggéseiben összehasonlítottuk az adott tanintézményben naponta eltöltött időt a hangszeres gyakorlással, illetve a közismereti tárgyak tanulásával eltöltött időt, valamint az előadói tevékenységek gyakoriságát a sportolási szokásokkal (annak heti mennyiségével és alkalmankénti intervallumával). E relációkban jelen kutatás is rávilágít: a fiatal zenészek készülő korosztály esetében nem magyarázható bármely „kötelező” tényező magas prioritásával a sportolási inaktivitás mértéke. Ennek jelentősége a sportolási szokások és észlelt panaszok relációjában megmutatkozó összefüggésekben csúcsosodik ki: a jelentkező problémák többsége a vizsgálati szintek mindegyikén a sportolási kedvvel rokonítható eltéréseket jelez az észlelt panaszok tekintetében.

Összességében elmondható: a kutatás során jelentős „idődeficit” nyomaira bukkantunk, mely során a minta jelentős része (összességében csaknem harmada) kutatásunk szempontjából nem tud számot adni eltöltött ideje jelentős részéről. Se nem gyakorol, se nem tanul, sem pedig nem sportol.

150 éve született Flesch Károly

A korszakos jelentőségű hegedűpedagógus módszertani munkái

Kertész Ágnes

Kulcsszavak: Flesch Károly, Die Kunst des Violinspiels, hegedű, módszertan

Absztrakt

Kutatásom témája Flesch Károly (1873–1944) hegedűművész és -tanár pedagógiai örökségének tanulmányozása és magyarra fordítása. Az MMA MMKI Művészeti Ösztöndíjprogramjának támogatásával az elmúlt három évben lefordítottam egyik fő művét, a Die Kunst des Violinspiels (A hegedűjáték művészete) című könyvet. Fiziológiai alapokon nyugvó hegedűmódszertanával – melynek alapelve a legkisebb erőráfordítás és legmagasabb hatékonyság – Flesch Károly a modern hegedűtanítás egyik úttörője volt. Skálarendszere (Skalensystem) a mai hegedűtanítás fontos alappillére, tudatos analízisre épülő időtakarékos gyakorlási módszere pedig a mai napig hivatkozási és viszonyítási alap a hegedűoktatásban szerte a világon. Flesch olyan új fogalmakat alkotott (Urbewegungen, Fingerstrich, Kontaktstelle, angewandte Technik, stb.), amelyeket későbbi híres módszertani írások sorra átvettek. A tudatosság nála egyetlen célt szolgál: a minden fizikai gáttól mentes, kifejezőerővel megtöltött, legmagasabb szintű művészi megfogalmazást, amelyben a zeneszerzői szándék és a az erős előadói egyéniség ideális összhangra talál. Előadásom során a következő módszertani írásait, valamint etűdgyűjteményét mutatom be:

- Carl Flesch (1911) Urstudien. Ries & Erler, Berlin
- Carl Flesch (1923, 1928, 1929) Die Kunst des Violinspiels (A hegedűjáték művészete). Ries & Erler, Berlin kiadásai és a 4 fő fejezet ismertetése: 1. Általános technika, 2. Alkalmazott technika, 3. A tanítás (megjelent Vermes Mária fordításában (1998) Fejes Józsefné Zenei Alapítvány, Mosonmagyaróvár), 4. Művészi megformálás
- Carl Flesch (1926) Skalensystem. Ries & Erler, Berlin, mely az előbbi I. kötetének a függeléke
- Carl Flesch (1921) Etüden-Sammlung für Violine. Wilhelm Hansen, Copenhagen, 3 kötet
- Carl Flesch (1931) Das Klangproblem im Geigenspiel. Ries & Erler, Berlin
- Carl Flesch (2002) Die hohe Schule des Violin-Fingersatzes. Ries & Erler, Berlin (reprint, Kathinka Rebling)

Célom kettős: gyakorló muzsikusként egyrészt be szeretném bizonyítani, hogy a Flesch-módszer technikai, szellemi és művészi szempontból még mindig időszerű, segítve ezzel a mai művészek, tanárok és diákok munkáját. Másrészt az írások által közelebb kerülünk Flesch Károly korához, ízlésvilágához, híres kortársaihoz, és méltóképpen ápolhatjuk e nagy formátumú művész, és korszakos jelentőségű tanár emlékét.

Szakirodalom:

Carl Flesch: Die Kunst des Violinspiels I. Band (A hegedűjáték művészete. I. kötet). 1978 by Ries & Erler, Berlin, copyright 1929 by Carl Flesch, Baden-Baden

Carl Flesch: Die Kunst des Violinspiels II. Band (A hegedűjáték művészete. II. kötet). 1978 by Ries & Erler, Berlin, copyright 1928 by Carl Flesch, Baden-Baden

Carl Flesch: Das Klangproblem im Geigenspiel 1978 by Ries & Erler, Berlin, copyright 1931 by Carl Flesch, Baden-Baden

Gyermekkori tanulmányok és ifjúkori művészet-fogyasztás a kárpátaljai főiskolai hallgatók körében

Kiss Julianna

Kulcsszavak: gyermekkori extrakurrikulum, ifjúkori szabadidőeltöltés, ifjúkori kultúrafogyasztás

Absztrakt

A kutatás célja az ifjúság fogalmának földrajzi és szociológiai vetületet is figyelembe vevő vizsgálata; azoknak a kutatásoknak a feltárása, amelyek ezt a korosztályt vizsgálták a Kárpát-medencében, és a kárpátaljai minta mutatóinak ezekkel való összehasonlítása. Az elmúlt években elvégzett nagymintás ifjúságkutatások részletesen vizsgálták a médiafogyasztást és azon belül az internetezési szokásokat; arra a következtetésre jutottak, hogy ugyan a 15–29 éves korosztályon belül is jelentős különbségek figyelhetők meg, Magyarországon ennek a korosztálynak a szokásai már a 2000-es évek közepén együtt mozogtak a globális trendekkel (Székely, 2007); ez meggyengítette a televíziózás és az újságolvasás bástyáit. A globalizáció fiatalokra gyakorolt hatása elsősorban a médiafogyasztásban mutatkozott meg. A globális trendek és a média hatásai elkerülhetetlenül befolyásolták az új csendes generációt (Székely, 2016). A magyar 15–29 éves fiatalok önképének részei a családi és baráti kapcsolatok, a kulturális tartalmak és a lokális jellemzők. A média (vagy tartalom) esetében a zene kerül az első helyre, azonban a megkérdezettek majdnem fele identitásának meghatározó elemeként határozza meg azokat az internetes oldalakat is, amelyeket látogat (Magyar Ifjúság Kutatás, 2012). Kutatásunkban olyan kérdésekre keressük a választ, mint milyen nem kötelező iskolai tanórán kívüli művészeti tevékenységekben vettek részt a kárpátaljai főiskolai hallgatók gyermekkorukban; mi jellemzi a válaszadók szabadidő-eltöltési szokásait; van-e kapcsolat a gyermekkori nem kötelező iskolai tanórán kívüli művészeti tevékenységekben való részvétel és a kultúrafogyasztás között. Az adatfelvétel kérdőív segítségével történt 2022–2023 folyamán Kárpátalján nem valószínűségi mintavétel alapján 112 főiskolai hallgató részvételével (N=112). Az elemzésből kiderül, hogy a megkérdezettek többségének szabadidő-eltöltésében gyermekkorban fontos szerepet játszottak a művészeti tevékenységek, ifjú felnőttként a zenehallgatás jelenik meg hangsúlyos időtöltésként. A vizsgálat nem reprezentatív, így eredményei nem általánosíthatók, csak a vizsgált mintára érvényesek.

Szakirodalom:

Székely L. (2007): A jövő médiafogyasztói. In: Új Ifjúsági Szemle, 5(1), 82–92.

Székely L. (2017): Digitális részvételi kultúra – aktív és csendes új generáció. In: Szabó A. szerk. Csendesek vagy lázadók?: A hallgatók politikai orientációi Magyarországon (2011–2015) Belvedere Meridionale, MTA TK PTI: Szeged–Budapest. ISBN:9786155372759 37–51.

Magyar Ifjúság 2012 (szerk. Székely L.): Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2013. ISBN 978-963-08-7372-7

Hogyan fejlődik az éneklés az általános ének-zene oktatásban résztvevő és az ének-zenei tagozatos tanulók körében?

Kovács T. Katalin, Szabó Norbert, Janurik Márta

Kulcsszavak: zenei nevelés, éneklési képesség fejlődése, általános iskola, ének-zenei tagozat

Absztrakt

Hazánkban a zenei képességek vizsgálatára több zenepedagógiai kutatás irányult (Erős, 1993; Turmezeyné & Balogh, 2009; Janurik & Józsa, 2013), azonban ezek egyike sem tekintette fő céljának az éneklési képesség fejlődésének iskolai keretek közötti vizsgálatát. Kutatásunk ezért az éneklési képesség fejlődésének keresztmetszeti vizsgálatára fókuszál az általános ének-zene oktatásban résztvevő, valamint az ének-zenei tagozatos tanulók körében.

A vizsgálatban 476 (fiú $n=233$) általános zenei oktatásban és 160 (fiú $n=57$) ének-zenei tagozatos 1., 3., 5. és 7. osztályos tanuló vett részt. Az ének reprodukció vizsgálatára saját fejlesztésű mérőeszközt alkalmaztunk (Cronbach- $\alpha=0,96$). Mérőeszközünk a hallás utáni hangköz- (Cronbach- $\alpha=0,89$, 11 item), dallam- (Cronbach- $\alpha=0,95$, 12 item) és daléneklés (1 item), valamint egyetlen hang pontos visszaadásának (Cronbach- $\alpha=0,88$, 3 item) készségeit vizsgáló feladatokat tartalmaz, amelyekből az éneklési képesség összevont mutatóját (ÉKÖM) képeztük. Az adatfelvételt 2022 április-májusában, egyéni tesztfelvétellel, táblagéppel folytattuk.

Az ÉKÖM alapján az általános zenei oktatásban 1. ($M=29,91$, $SD=15,80$) és 3. évfolyam ($M=38,31$, $SD=14,95$) között szignifikáns fejlődés mutatható ki ($p<0,01$), felsőbb évfolyamokon azonban ez megtorpan. Az 1. évfolyam átlagától szignifikánsan nem különbözik a 7. évfolyamosok fejlettsége ($M=31,43$, $SD=14,97$). Ez a jelenség kimutatható valamennyi éneklési készség fejlődése esetén.

Az ének-zenei tagozatos tanulók körében az ÉKÖM alapján 1. ($M=39,25$, $SD=14,38$) és 3. évfolyam között ($M=47,77$, $SD=11,10$) ugyancsak szignifikáns mértékű a fejlődés ($p=0,02$). 3. és 5. évfolyam között azonban szintén nem mutatható ki további előrelépés. A 7. évfolyamosok fejlettsége pedig ($M=46,98$, $SD=15,31$) az 1. évfolyam átlagától nem különbözik szignifikánsan. A zenei tagozatosok éneklési készségei fejlettebbek. A két rész minta összehasonlításában egyedül a daléneklés fejlettsége szerint nem mutatható ki szignifikáns különbség 1. és 3. évfolyamon. Az éneklés fejlődését a nemek, valamint a családi háttér szerint szintén megvizsgáltuk.

Eredményeink alapján az általános iskola első három éve az éneklés fejlesztésének szenzitív időszaka. Az ének-zenei tagozatos tanulók fejlettebb képességekkel kezdték meg a tanulást, az éneklés fejlesztésére több gyakorlási lehetőséget is kapnak, azonban további fejlődésükben szintén ez az életkor a meghatározó. A hetedikes eredményeket részben a mutálás is magyarázhatja. Eredményeink arra hívják fel a figyelmet, hogy az éneklés fejlődésének megalapozása szempontjából az iskolai tanulás kezdeti szakaszában különösen fontos a minél több gyakorlás lehetőségének biztosítása. Emellett fontos lehet az olyan hatékony módszerek kidolgozása, amelyek magasabb évfolyamokon szintén hozzájárulhatnak az eredményesebb fejlődéshez.

Szakirodalom:

Erős Istvánné (1993): Zenei alapképesség. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Janurik, M. és Józsa, K. (2013): A zenei képességek fejlődése négy- és nyolcéves kor között. Magyar Pedagógia, 113. 2. sz. 75-99.

Turmezeyné Heller Erika és Balogh László (2009): Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés. Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület, Debrecen

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

Hogyan tanítsuk és játsszuk a barokk díszítéseket zongorán?

Lakatos Péter István

Kulcsszavak: barokk zene, díszítések, zongoratanítás

Absztrakt

Fontos tapasztalat a zeneoktatás minden szintjén, hogy minél régebben íródott egy-egy zenemű, annál nehezebb a tanulók, diákok, hallgatók számára a megközelítés, értelmezés. Különösen igaz ez a barokk billentyűs zene tanulása, megszólaltatása esetén, hiszen gyakorlatilag ez a legrégebbi zenei korszak, amivel egy zenét tanuló zongorista általában találkozik. A barokk zene sajátosságai – korabeli hangszer-specifikus megoldások, barokk tánckarakterek megismerése és felismerése – mellett a legnagyobb kihívást sok esetben a korabeli díszítések megvalósítása jelenti. Mind a tanulók és sok esetben a tanáraik számára is komoly feladatot jelent a korabeli notáció értelmezése és a megvalósítás, megszólaltatás módja is. Az egyes jelzések megismerése, játékmódjuk elsajátítása elengedhetetlen feltétele annak, hogy a barokk billentyűs művek általunk történő megszólaltatása a zeneszerző szándékait tükrözze. Sokszor a díszítések olyan nagy kihívást jelentenek tanár és diák számára egyaránt, hogy gyakran választják azt a megoldást, hogy inkább elhagyják őket, és nélkülük szólaltatják meg a művet. Ez sajnos még egyetemi diploma koncerten is előfordul... Ezzel a gyakorlattal szöges ellentétben áll Carl Philipp Emmanuel Bach híres könyvének gondolatvilága, mely a díszítések megvalósításának gyakorlati módjai mellett magukat a „manír”-okat (díszítéseket) egyértelműen elhagyhatatlannak, a darab dallam- és kifejezés világa szerves részének tekinti. Éppen ezért elfogadhatatlan, ha nélkülük játszunk egy barokk művet, és ebből kifolyólag mindent meg kell tennünk azért, hogy közelebb kerüljünk az ideális megvalósítások lehetőségeinek megismeréséhez.

Ha már eljutunk idáig és eldöntöttük, hogy megbirkózunk a díszítések okozta kihívásokkal, akkor a következő feladat, hogyan tanítsuk, tanuljuk, sajátítsuk el a megfelelő díszítéseket úgy, hogy az interpretáció során a zenei folyamatot ne akadályozzák, hanem segítsék és még kifejezőbbé tegyék. Izgalmas felfedezni, hogy a barokk kor zenészei, zeneszerzői is már küzdöttek ezzel a problémával. Ezt számos korabeli díszítés táblázat, és megvalósítási leírás, tanulási tanácsok bizonyítják melyek megismerése által a mai zongorán történő barokk díszítés játékhoz sok fontos segítséget kaphatunk.

Szakirodalom:

F. Couperin: L'ort de toucher le Clavecin, C. Ph. E. Bach: Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen

Zeneelmélet-tankönyvek összehasonlító szempontrendszere

Mike Ádám

Kulcsszavak: zeneelmélet-tankönyv, összehasonlító tankönyvelemzés, zeneelmélet oktatás

Absztrakt

A magyarországi közép fokú zeneművészeti képzés elméleti tárgyai oktatás-történetének, valamint tartalmi vonatkozásainak vizsgálatánál nélkülözhetetlen a jelenkori tankönyvek elemzésének, összehasonlításának elvégzése. A 2022 tavaszán végzett kérdőíves felmérésünk során, amelyben a magyarországi zeneművészeti szakgimnáziumi zeneelmélet-tanárokat kérdeztünk tankönyvhasználati szokásaikról, a válaszadók hat tankönyvet neveztek meg. Keszler Lőrinc, Ligeti György, Frank Oszkár, Győrffy István, Gárdonyi Zsolt és Hegyi Erzsébet munkáinak részletes összevetésére van szükség ahhoz, hogy feltárjuk, melyik tankönyv tartalma egyeztethető össze leginkább az érvényben lévő tantervvel, valamint melyik a legmegfelelőbb szakmai és didaktikai szempontból. Az említett könyveket összehasonlító módszerrel érdemes vizsgálni (Dárdai, 2002). A Dárdai Ágnes által leírt, Magyarországon általánosan ismert és elfogadott, nemzetközi kutatásokon nyugvó szempontrendszer azonban csak részben alkalmazható zenei tankönyvek összehasonlító vizsgálatára (Dárdai, 2002), ezért szükséges volt egy sajátos, a zeneelmélet-tankönyvek elemzésére alkalmas szempontrendszer kidolgozása. Jelen előadás során bemutatjuk azokat a munkatáblázatokat, amelyek segítségével összehasonlító tankönyvelemzést kívánunk elvégezni a napjainkban használt zeneelmélet-tankönyveken.

Szakirodalom:

Dárdai Ágnes (1997): A tankönyv a reformpedagógiában. Iskolakultúra, 7/3., pp. 41–47.

Dárdai Ágnes (2002): A tankönyvkutatás alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.

„Mit szólna Bach, Mozart és Beethoven?” Szülői vélemények az online hangszeres zeneoktatás hatékonyságáról

Sz. Fodor Adrienne, Molnár-Tamus Viktória Gabriella

Kulcsszavak: online zeneoktatás, COVID-19, művészeti nevelés, szülői vélemények

Absztrakt

2020 márciusában a COVID-19 világjárvány számos alapvető változáshoz vezetett minden oktatási rendszerben. A vírus terjedésének korlátozása miatti lezárásokat követően globálisan újra kellett gondolni az oktatási folyamatokat. Számtalan intézmény kezdte meg az online alapú távolléti oktatást, sok esetben a szükséges infrastrukturális háttér és a tanárok megfelelő felkészültsége hiányában. Kutatásunk adatfelvételének idején, 2022 tavaszán, már csak bizonyos területeken alkalmazták a távolléti képzési formát, pl. egyes felsőoktatási intézmények levelező és esti tagozatos képzésében. A közoktatásban minden szinten visszatért a korábbi jelenléti oktatás, így a zenei képzések területén is. A zeneiskolákból ismét kiszűródik az éneklés, a hangszeres hangja, és a külső szemlélő számára visszaállt a régi rend. Az oktatásban részt vevők azonban magukkal hordozzák jó vagy kevésbé jó emlékeiket, a gyermekek az elsajátított vagy elsajátítottként vélt ismereteiket, a pedagógusok és a szülők pedig elsősorban a tapasztalataikat. Korábbi vizsgálatunk a zenetanárokról és a gyermekekre irányult (Várad, 2022), jelenlegi kutatásunk pedig a háttérben meghúzódó, de folyamatosan jelenlevő, megerősítést, segítséget nyújtó szülőkre fókuszál. Tanulmányunk célja annak elemzése, hogy a zeneiskolába járó, hangszeres játszó gyermekek szülei (N=458) hogyan vélekedtek a zenetanulás online térbe helyezéséről, gyermekük motivációjáról és tanulmányi hatékonyságáról. Eredményeink alapján azt láttuk, hogy a szülők elfogadták és vállalták a virtuális oktatással járó plusz terheket, gyermekeik támogató közegben folytathatták extrakurrikuláris tanulmányaikat. Az oktatás hatékonyságának változását érzékelték, de fontos volt számukra, hogy gyermekük ne szakítsa meg zenei tanulmányait, így odafigyelésükkel támogatták őket akkor is, amikor kevésbé voltak motiváltak.

Szakirodalom:

Várad Judit (2022, szerk.): Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban. 2022. 06. 08-i megtekintés, <https://www.mma-mmki.hu/kiadvany/varadi-judit-az-online-ter-megjelenese-a-zenemuveszeti-oktatasban-es-a-hangverseny-latogatasban/>

Várad Judit (2022, szerk.): Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban. MMA MMKI, Budapest.

A kutatást a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatta.

Kognitív és affektív tényezők összehangolásának kísérlete harmóniai jelenségek tanításában

Nikodém Géza

Kulcsszavak: összhangzattan, zenei érzetek, színkód

Absztrakt

Ösztönösen vagy tudatosan zenéljünk? Elég a gyakorlati tennivalókra koncentrálnunk vagy szükséges ezek mellett az elméleti háttér is? Sokunk (?) meggyőződése, hogy – noha tartalmi kérdésekről lehet és kell is eszmét cserélni, de – ezeknek a látszólagos ellentétpároknek mindegyik tagja fontos, egyik sem játszató ki a másik ellen. És ezt ugyan sokszor és sokan kijelentették már, de a legfontosabb kérdés még csak ezek után merül fel, konkrétan az, hogy egyik vagy másik oldal oktatói a maguk részéről mit tesznek hozzá a két terület összehangolásához? Zeneelmélet-tanárként a saját felelősségem nyilván abban áll, hogy a tárgyamhoz kapcsolódó számtalan kognitív ismerethez tudok-e megfelelő mennyiségben és minőségben zenei érzeteket társítani? Próbálkozásaim a definiálható jelenségek minél több zeneirodalmi idézettel történő illusztrálása mellett alapvetően kétfélek: Egyrészt igyekszem az ún. lexikális ismereteket minél több énekes gyakorlat segítségével is tudatosítani. Ezek elsődleges eredőjeként Bárdos tanár úr alkalmazásra és továbbgondolásra egyaránt sarkalló leleményes gyakorlatait nevezném meg, de e téren megerősítést kaptam a két agyféltekés/jobbi agyféltekés tanulással kapcsolatos előadásokból és tanulmányokból is. Másrészt a tanításban alkalmazott kottaképeken egy saját fejlesztésű színkódrendszer alapján jelölöm meg az egyes alterált akkordok karakterisztikus hangjait, a zenei érzetek és szólamvezetési törekvések tekintetében hasonló típusokat hasonló színnel illusztrálva. Ezzel nem csupán kiemelem az éppen tárgyalt jelenséget a fekete-fehér környezetből, hanem reményeim szerint egyszerre jelenítem meg a vizsgált alterációtípus kognitív és affektív vetületeit, tehát az adott alterált hang érzelmi töltését, annak oldódási törekvését és az ezekhez kötődő fogalmakat.

The Effectiveness of Music Education in Improving Social Communication for Autism Spectrum Disorder (ASD) Children

Nor Amalina Binti Rusli

Kulcsszavak: music education, social communication, autism spectrum disorder, ASD

Absztrakt

The purpose of this article was to examine empirical research that studied best practices for music education in social communication among children with Autism Spectrum Disorders (ASD). Children on the autistic spectrum may benefit from music instruction as a potentially effective therapy for improving their verbal and social communication abilities. This article is aimed at examining the best practices that music education can provide for social communication of ASD children. Related past studies have been analysed based on music learning methods, projects implemented or learning tools used in music education. The study also demonstrates that social interaction during music therapy improved significantly for the majority of children, suggesting that the benefits extend outside of the therapeutic environment.

Folk Music Collections with an Environmental Psychology Perspective

Pásku Veronika

Kulcsszavak: folk music, environmental psychology, performance style

Absztrakt

Since the beginning of Hungarian folk music research, not only the collection technology has developed a lot, but the collection situations have also increasingly moved away from the traditional, rural environment. A collection situation is basically two-fold: the communication of the performer and the collector. Its effectiveness depends not only on the musician's knowledge and presentation skills, but at least as much on the collecting situation: from the collector's preparation, his background knowledge of folk music and ethnography, his relationship with the informant, the location, circumstances and planning of the collection (Pávai, 2013). Since the task of a professional musician has traditionally been to serve the audience, and this included adapting to new needs, so obviously his performance was not the same in all cases – he played a different material and in a different manner during a collection conducted in his own functional circumstances than in a stage performance. It is a known fact that, in our folk music, certain differences in the manner of performance can change the musical texture itself. So, in several ways of performing the same melody – thanks to the ornaments and different figurations – there will not be the same number and not exactly the same notes. Environmental psychology – which is a relatively new subfield of psychology – is also meant to shed light on these connections, namely that an investigated phenomenon should not be investigated by itself, but in transaction with its environment, i.e. in its mutual influence. In relation to collection situations, this means that the approach, which is inherently focused on the informant, places the event, that is, the data communication and the informant, in the context of the environment, of which the person of the collector is just as much a part as the physical context. In the environmental psychology approach, the sociophysical environment is not merely a bed of the communicator's behavior, but an integral part of it (Szokolszky, Dúll, 2015; Dúll, 2021). In my research, with the help of the framework of environmental psychology, I would like to highlight that a folk music collection is not a merely data collection, but the recorded musical material is created as a result of the effect-interaction between the informant and his environment, primarily the collector-informant, in which the environment's physical and social characteristics intertwine.

Szakirodalom:

Dúll, A. (2021). A környezetpszichológiától az ember-környezet tranzakció tudományig - áttekintés az elmúlt (majdnem) 30 évről. Magyar Pszichológiai Szemle 76(3-4) pp. 727-745.

Pávai I. (2013). Az erdélyi magyar népi tánczene. Kolozsvár, Kriza János Néprajzi Társaság.

Szokolszky, Á., Dúll, A. (2006). Környezet – pszichológia: Egy ökológiai rendszerszemléletű szintézis körvonalai. Magyar Pszichológiai Szemle 61(1) pp. 9-34.

Motivations for Adult Music Learning

Pótfi Melinda

Kulcsszavak: lifelong learning, adult education, adult learning, learning music, meaningful use of free time

Absztrakt

Our research deals with the study of lifelong learning, adult learning, adult leisure activities and their beneficial use, including music learning and motivation research. The following thought of Vitányi is included in the workshop discussion in the last chapter of the study volume „[Vész]jelzések a kultúráról” published in 2009 by Antalóczy, Füstös and Hankiss: "Back at that time, we did research not solely in regards to what people can absorb but also about what they can produce, create.... A person can truly understand something if he can produce the details of it." (Antalóczy-Füstös-Hankiss 2009, p. 400). This idea could even be the keynote of our topic, given the fact that in the research we are eager to find the leading or guiding motive for moving people in the direction of becoming active cultivators of culture instead of remaining just passive consumers. The long-term goal of our research is to examine the driving force of adults who started learning music as adults or who still continue this activity in their adulthood. In our research, we do not focus on the professional musicians, rather on amateur or hobby musicians, in the live of whom music appeared as an extracurricular activity rather than as a compulsory one. In the course of our research, we have found that the novelty of our topic is given by its sample, as well as by the special examination of a relatively less investigated area of the participants' interest; furthermore, the fact that the different, individually well-examined areas (adult learning, music learning, motivation research) are connected. In the presentation, we share the most important results of the researches produced in the Hungarian and the international arena on database analysis which supports the representativeness of our sample. For this purpose, we have prepared statements relevant to the sampling of our topic from the Statistical Yearbooks of the Office of Education (2014-2019) and the most recent (October 2021) Public Education and Statistical Descriptions, which provide data on primary art education institutions. Based on the study's null hypothesis, we will be able to examine a representative sample and present its results in our later research.

Szakirodalom:

Antalóczy T., Füstös L., Hankiss E. (szerk.) (2009). Nemzeti kultúra – kulturális nemzet. In: Antalóczy T., Füstös L., Hankiss E. (szerk.): [Vész]jelzések a kultúráról No.1. Budapest, MTA PTI. p.400.

Fúvószene itthon – a hazai fúvószenekekarok demográfiai vonatkozásai

Radócz J. Miklós

Kulcsszavak: fúvószenekekar, felnőttkori zenetanulás, kvantitatív

Absztrakt

Hazai viszonylatban a fúvószenekekarokhoz köthető irodalom javarészt azok történelmi hátterével, a katonazenekari gyökerekkel foglalkozik, míg az amatőr, hobbi szintű fúvószenekekarok helyzetével összefüggésben csak elvétve találkozhatunk egy-egy gondolattal. Különösen igaz ez, ha a fúvószenekekarok zeneoktatásban és zenei nevelésben betöltött szerepére fókuszálunk, hiszen míg nemzetközi szinten kiterjedt szakirodalommal, addig hazai tekintetben gyakorlatilag teljesen hiányos szakirodalmi háttérrel találkozhatunk. Kutatásunkban hiánypótló céllal arra vállalkoztunk, hogy közelebb kerüljünk a hazai amatőr fúvószenekekarok helyzetének megértéséhez, valamint megismerjük a zenei nevelésben és a felnőttkorú zenetanulásban betöltött szerepüket. Jelenlegi kvantitatív, országos lefedettségű vizsgálatunk során 463 felnőttkorú fúvószenekekar választ elemeztük. A 2022. május 20. és július 14. között zajló adatgyűjtésnek köszönhetően rálátást nyertünk a hazai fúvószenekekarok és tagjainak eddig nem ismert demográfiai jellemzőire, valamint kirajzolódott az eltérő karakterisztikájú válaszadói minták is. Reményeink szerint jelen munkánkkal hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a fúvószenekekarokkal kapcsolatos eredmények hazai körökben is ismertebbé váljanak.

Music and Museum Education. Preliminary Results of a Case-Study

Sófalvi Emese

Kulcsszavak: informal education, music, museum, hands-on approach

Absztrakt

Museum education programs can play an important role in addressing the issue of informal education. There is a growing body of literature that recognizes the importance of any systematic educative activity, organized outside from the official framework in order to facilitate educative experiences. Besides concert pedagogy or musical mediation, in Romania far too little attention has been paid to the possibilities of music in museum education. The aim of this essay is to explore the different ways music education can occur during a visit to the museum. It describes the design and implementation of a local pioneer program, more precisely conducting an educational program based on the musical collection of a temporary exhibition. The purpose of the hands-on approach of the Folk music instruments exhibition of the Hungarian Folk Museum was to enhance the young visitors' ability to understand, appreciate and use different musical instruments. Present case-study refers to the goals, questions for viewing, activities, targeted audiences, resources, objects in the collection related to the program and it also enumerates the qualities and roles of music educators. This project was conceived during my time working for the Haáz Rezső Museum (Odorheiu Secuiesc), Romania in 2022. As a music educator, I witnessed guided tours and workshops tailored to different age groups of audiences, engaging them in dialog and encouraging them to try out musical instruments and a range of creative techniques in order to make music accessible. Of course, there is abundant room for further progress in determining the methodology of museum music education or the specific learning objectives in music. Still, among the variety of formal and non-formal (e. g. extracurricular) activities, informal learning and museum music education will almost certainly will become more common in the future.

Az ütőhangszerek notációs problematikája

Szabó István

Kulcsszavak: ütőhangszerek, notáció, hangszerkezelés

Absztrakt

Az ütőhangszereknél a különböző ütőfajták és ritmusok kombinációjából az évszázadok során számtalan ritmusfigura jött létre. A katonazenében a fúvósok, elsősorban a trombiták dallama adta meg a dobosoknak a ritmust. Sok esetben ez nem egyenrangú szólamot jelentett, hanem színesítést vagy kíséretet a zenei anyagban. Ezeket a zenéket, katonai jeleket csak ritkán jegyezték le, hagyomány útján adták tovább egymásnak a játékosok. Az első lejegyzett üstdob kották a 18. században jelentek meg először nyomtatásban, míg a klasszikus zenében már a 17. század közepéből fennmaradtak ütőhangszer szólamok. A 19. századra az alkalmazott ütőhangszerek száma jelentősen megnövekedett. Ezeknek a hangszereknek a szólama a szimfonikus zenekarok partitúrájában az ötvonalas rendszerben jól leírható volt, sok esetben a ritmushangszerek anyagát viszont egyvonalas rendszerben írták le. A 20. században a különböző zenei irányzatok, az ütőhangszerek használatának robbanásszerű növekedése, az ütőhangszeres szóló darabok, valamint az ütőegyüttesekre komponált művek lejegyzésénél ez a gyakorlat már nem minden esetben volt megfelelő. A hangszer váltásokat, verőcseréket szöveges utasítással jelölték a zeneszerzők, de a különböző megszólaltatási pontok, gyors hangszínváltások jelzésére az ilyenfajta utasítás kevésbé volt érthető. Ezen okok miatt az ütőhangszeres játékban jártas zeneszerzők egyedi lejegyzést, grafikai utalásokat vezettek be darabjaikban. Ezek a jelek megfejtésük után világos és érthető megközelítést biztosítottak egy-egy műhöz. A grafikai jelrendszer bevezetése az ütőhangszeres kompozíciókban, kortárs darabokban ma már jól bevált eszköz. A hangszerek alakjára vagy használatára utaló jelek, piktogramok alkalmazása megkönnyíti az eligazodást nem csak az előadók, hanem a hangszer tanulók számára is. A Németországból elindult innovációt a mai napig sok ütőhangszeres kottában alkalmazzák. Előadásomban ebbe a kottaírási és jelölési gazdagságba kívánok bepillantást adni.

Az énekes reprodukció képességének vizsgálatára alkalmas saját fejlesztésű digitális mérőeszköz bemutatása

Szabó Norbert, Kovács T. Katalin, Janurik Márta

Kulcsszavak: digitális mérőeszköz, zenei képesség mérése

Absztrakt

A digitális technológia jelenléte az oktatáshoz kapcsolódó különböző munkafolyamatok szinte minden szintjén (munkaszervezés, dokumentáció, tanulási folyamatok támogatása) tapasztalható. Ez a digitalizációs térnyerés közel negyven esztendő múlta tekint vissza. A zeneoktatásban felhasználható, elsősorban képességfejlesztésre specializált szoftverek egy része a mérés-értékelés területén is sikerrel alkalmazhatóak. Ezeknek a számítógépes programoknak több előnye is kimutatható a hagyományos papír-ceruza-alapú fejlesztőeszközök vagy tesztekhez képest. A tananyag (vagy tesztbatteria) fejlesztése, módosítása, megosztása, az adatok összegyűjtése a digitális környezetben sokkal dinamikusabban valósítható meg. A visszacsatolás során gyűjtött bizonyos típusú adatok (pl. hangmagasság, dinamikai skála, ritmikai pontosság) értékelése, a gépi ellenőrzés (értékelés) használatával automatizálhatóak, vagy az emberi beavatkozást minimalizálhatják. Emellett a teljesítmény értékelésének jószágmutatói is javíthatóak. A digitális tesztkörnyezet eredményeinek összehasonlítását több kutatás is fókuszába helyezte (Józsa, Hricsovinyi, & Szenczi, 2015; Surján & Janurik, 2018).

Előadásunkban egy olyan saját fejlesztésű digitális mérőeszközt szeretnénk bemutatni, amely a hangközéneklés fejlettségének vizsgálatát segíti. A vizsgálathoz Kovács T. (2022) Janurik és Józsa korábbi papír-alapú mérőeszközére épülő éneklési képességtesztjének hangközéneklés itemeit használtuk fel (14 item). A digitális eszközfejlesztés célja az adatfelvételi- és értékelési objektivitás, valamint a reliabilitás mutatóinak javítása volt. A mérőeszköz komplex megvalósításához három fő modult terveztünk. Az első egy felhő-alapú szerverszolgáltatás, amely a digitalizált itemek tárolását és szinkronizálását végzi. A második modul egy, a felhőszolgáltatással kommunikálni képes Android operációs rendszerre fejlesztett applikáció. Ez alkalmas kérdezőbiztos nélküli adatrögzítésre, valamint a rögzített produktumok továbbítására. A harmadik modul egy Windows környezetben futtatható értékelő-modul.

Előadásunk utolsó részében egy kismintás ($n=30$) ének-reprodukciós vizsgálat eredményeit ismertetjük. Az összegyűjtött adatok értékelését a szoftveren kívül két független, de azonos értékelési szempontrendszerrel használó felsőfokú zenei végzettséggel rendelkező bíráló végezte el. A megbízhatósági mutató az emberi értékelés esetén a Cronbach- α 0,76 (itemek száma: 14), míg a szoftveres értékelés esetén 0,9 (itemek száma: 14). Az emberi- és szoftveres értékelés korrelációja erős kapcsolatot mutat ($r=0,85$, $p=0,01$). Az eddigi eredmények megerősítettek bennünket abban, hogy van relevanciája a digitális mérőeszközfejlesztésnek, de szükségesnek látjuk egy nagymintán való tesztelés elvégzését is.

Szakirodalom:

Józsa K., Hricsovinyi J., Szenczi B. (2015): A tanulási motiváció számítógép-alapú mérési lehetőségei. In: Csapó B., Zsolnai A. (szerk.) Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Surján, N., & Janurik, M. (2018). A zenei észlelés fejlettségének vizsgálata hagyományos és számítógépes tesztfelvétellel. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6(2), 32–48. <https://doi.org/10.31074/gyn201823248>

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

Szimfónia Program testközelből

Szűcs Tímea

Kulcsszavak: Szimfónia Program, hátrányos helyzet, zenetanulás

Absztrakt

Előadásom célja bemutatni a Szimfónia Program felépítését és működését a programban részt vevők tapasztalatain keresztül. Kutatásom kvalitatív módszerrel készült felderítő kutatás (Babbie 2008), amelynek során félig strukturált interjúkat készítettem a Szimfónia Program minden felsővezetőjével és régióvezetőjével. Az interjúkon keresztül feltérképeztem a program keletkezésének, működésének, hatásainak területeit, valamint az egyes régiók hasonlóságait és különbségeit.

Az interjúk elemzéséhez a MAXQDA kvalitatív adatelemző szoftvert használtam. A tematikus elemzés során Sántha (2022) ajánlásait követtem. A kódolás során deduktív módszert alkalmaztam a félig strukturált interjú kérdéscsoportjainak mentén. Ám a tartalomelemzés során induktív megközelítésre is szükség volt, így nyílt kódolással újabb főkédeket hoztam létre.

Az elemzés során sikerült megállapítani a közös alapokat és módszertani hátteret, valamint felmérni a különbségek mögött rejlő okokat. Emellett fény derült a Szimfónia Program egyéb társadalmi hatásaira és sikeres működésének tényezőire is.

Szakirodalom:

Babbie, E. (2008). A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, Balassi Kiadó.

Sántha, K. (2022). Kvalitatív tartalomelemzés. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.

A szülői bevonódás típusai a művészetek tanulásában

Szűcs Tímea, Váradi Judit, Kelemen Henrietta, Miklódi-Simon Zsófia, Bacskai Katinka,
Pusztai Gabriella

Kulcsszavak: szülői bevonódás, művészeti nevelés, szisztematikus szakirodalom feltárás

Absztrakt

A gyermekek művészeti tanulásának kulcsfontosságú részét képezik a szülők, akik a háttérrel biztosítják ehhez a tevékenységhez anyagi, technikai és lelki oldalról egyaránt. Mind a nemzetközi, mind a hazai szakirodalom (Epstein 1994; Grolnick-Slowiacek 1994; Hoover-Dempsey et al. 2001; Keith és Keith 1993; Koltói et al. 2019; Nyitrai 2019; Zdzinski 2013) jól felépített struktúrát állított fel a szülői bevonódás (parental involvement) különböző szintjeinek szemléltetésére. Kutatásunk célja, hogy a szisztematikus szakirodalom feltárás módszerével (Kamarási-Mogyorósy 2015) feltérképezzük a szülői bevonódás típusait mind a négy művészeti ág (zene, tánc, képzőművészet, szín- és bábművészet) területén. Hipotéziseinkben feltételeztük, hogy a szülők jelentősége kiemelkedő bármelyik művészeti ág tanulása esetében, hiszen szorosabb a kapcsolat a szülők és az intézmények között, mint a közoktatás egyéb területein. Azt is feltételeztük, hogy a különböző művészeti ágak esetében eltérések lesznek a szülői bevonódás mértékében. Kutatásunkat 2021 decemberében végeztük a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) eljárás segítségével, amelyhez az EBSCO adatbázist használtuk. A szigorú eljárási rend alapján lépcsőzetesen választottuk ki a tanulmányokat, amelyek végül feldolgozásra kerültek. A tanulmányok feldolgozása során sikerült csoportokat kialakítani a művészeti tanulmányokat folytató gyermekek szüleinek bevonódási típusaira és különbséget találtunk az egyes művészeti ágak szülői csoportjainak bevonódása között is. A zenét tanuló gyermekek esetében három csoport rajzolódott ki: 1. a szülő aktív zenei bevonása a gyermek zenei nevelésébe; 2. A szülői odafigyelés leginkább a bátorítás, támogatás szerepével; 3. Az otthoni zenei tevékenység motiváló ereje. A másik három művészeti ág esetében viszont nem jelent meg az otthoni közös tevékenység. Azért tartjuk fontosnak a szülői bevonódás kutatását a művészetet tanuló gyermekek szülei esetében, mert a helyzetfelmérés segíthet abban, hogy megtudjuk min szükséges változtatni az egyes intézményeknek akár művészeti áganként megfogalmazva a javaslatainkat. Így csökkenthető a lemorzsolódás mértéke, ami kiemelten fontos ezekben az intézményekben, hiszen nem kötelező iskolai tevékenységekről van szó.

Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Nyelvi kompetenciák a magánénekes hallgatók képzésében

Ujvárosi Andrea

Kulcsszavak: zenei felsőoktatás, eredeti nyelvű éneklés, nyelvi képzettség, magánénekes hallgatók

Absztrakt

Napjainkban a magánénekesek számára a nyelvileg is hiteles vokális előadás a nemzetközi piacképesség fokozásának nélkülözhetetlen elemévé vált. Az idegen nyelvű interpretáció problematikája a kelet-közép-európai régió magánénekes képzésének sajátos jellemzője. Ennek ellenére a zenei felsőoktatásban tanulóakra irányuló kutatások nem fókuszálnak a magánénekes képzés nyelvi aspektusaira. Előadásunkban az eredeti nyelvű éneklés kérdéskörével foglalkozó átfogó kutatásunk egyik részterületét mutatjuk be, melyben azt vizsgáltuk, hogy a hazai felsőfokú magánénekes képzésben jelenleg milyen intézményi, személyi és kurrikuláris összetevői léteznek az eredeti nyelvű éneklésnek. Egy kérdőíves vizsgálat segítségével arra a kérdésre kerestünk választ, hogy a vokális irodalomban leggyakrabban használt nyelvek tekintetében, hogyan viszonyulnak a szakmai elvárások a képzés által megvalósuló idegen nyelvi tudáshoz.

Vizsgálatainkat a hallgatók kérdőíves lekérdezésével folytattuk le 2017-ben, az eredményeket kvantitatív technikával dolgoztuk fel. A hallgatói lekérdezés mintasokaságát hat zenei felsőfokú intézmény magánénekes hallgatói állománya alkotta. Az anonim kitöltésekből kapott adatokból SPSS adatbázist generáltunk, az elemzés során az SPSS 19. programot alkalmaztuk, százalékos eloszlásokat és átlagokat használtunk.

Kutatási eredményeink a nyelvi preferenciákkal kapcsolatban igazolták várakozásainkat. A hallgatói életkor erősen meghatározza azt, a fiatalabb korcsoportok nyelvtudása döntően a klasszikus vokális zenében kevésbé hangsúlyos angol nyelvre koncentrált. Az énekes irodalom gerincét alkotó olasz és német nyelvet jóval kisebb arányban és kevesebb ideig tanulják, az orosz és a francia nyelv intézményes képzése pedig minimálisnak tekinthető.

A kérdőíves kutatás kvantitatív elemzése egyértelműen reprezentálta a vokális előadás tökéletesítéséhez szükséges nyelvi interpretációs képzésre irányuló erőteljesebb hallgatói igényt. A jelenlegi képzési gyakorlat nem áll összhangban az eredeti nyelvű vokális interpretációs elvárásokkal. Az intézményesen tanult nyelvek köre nem fedi le a vokális irodalom gerincét alkotó nyelveket (olasz, német, francia, orosz). A nyelvi órák módszertanilag kevésbé kapcsolódnak a vokális előadáshoz. Empirikus vizsgálatunk arra is rámutatott, hogy a kiejtésben, a szövegértésben megnyilvánuló nyelvtudás nem hasznosul az eredeti nyelvű éneklésben és az idegen nyelvű éneklés reflektív hatása sem érvényesül a nyelvi kompetenciák fejlesztésében.

A zene és a beszéd közös paraméterein alapuló komplex szemlélet, amely a nyelv hangzó oldala mellett annak rendszerére, logikájára épülne, messze túlmutat a nyelvtanítás keretein, gyakorlati módszertanának kidolgozása zene-, és nyelvtanárok elé állít közös kihívást.

A szülő művészeti identitása és a zenei tanulmányok támogatásának összefüggései. Zeneoktatás a szülő megítélésben

Váradí Judit, Józsa Gabriella

Kulcsszavak: zeneoktatás, zenehallgatás, pandémia, szülői bevonódás

Absztrakt

A Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar és A Jövő Művészetéért Alapítvány Művészetpedagógiai Kutatócsoportja 2021 őszén indított kutatást, amelyben a szülők szerepét vizsgálta a gyermekek zenei nevelésében a valós és virtuális térben egyaránt. Az adatgyűjtés 2022 tavaszán történt a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet támogatásával. A zárt és nyitott kérdéseket tartalmazó saját készítésű mérőeszköz azon szülők véleményére fókuszált, akiknek gyermeke alapfokú művészeti nevelésben tanul hangszeren játszani, vagy magánénekre jár. A kitöltők (N=458) 36%-ának tanítással összefüggő foglalkozása van, így véleményük érdekes, hiszen több oldalról ismerik ugyanazt a jelenséget. Előadásunkban arra vállalkozunk, hogy feltárjuk, a szülők művészeti aktivitása és a zenehallgatási tevékenységük között van-e összefüggés, a szülői aktív zenehallgatói attitűd befolyásolja-e a gyermek zenetanulását és annak hatékonyságát, eredményességét komparativitásban a pandémia előtti és alatti időszakban. A szülő szerepe a távoktatásban felértékelődött, jobban bevonódott az oktatásba, nagyobb rálátása lett gyermekei zenetanulmányára, így kutatói kíváncsiságunk arra is irányult, vajon összehasonlítva a jelenléti és az online oktatást véleménye szerint változott-e az oktatási attitűd és motiváció.

A kutatást a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatta.

A zeneművészeti szakgimnazisták zenei identitásának meghatározó tényezői

Váradí Judit, Radócz J. Miklós, Kerekes Rita, Pótfi Melinda

Kulcsszavak: zeneművészeti oktatás, pályaválasztás, főtárgy tanár

Absztrakt

Hazánkban a zeneművészeti oktatás középfokára kevés figyelem irányult, annak ellenére, hogy az alap- és felsőfok között nem csak átmenetet képez, hanem prediktív erővel bír a zeneoktatás jövőjének alakulása szempontjából. Kutatásunk során egy zeneművészeti szakgimnázium végzős évfolyamában (n=22) vizsgáltuk a pályaválasztást befolyásoló tényezőket, a jövőképüket, valamint a szakmai külső és belső motivációs tényezőket. A nyitott kérdések a zenei pályaválasztás mellett a gyakorlásra irányultak, valamint a kutatói kíváncsiság annak felmérésére irányult, hogy mi vonzza őket a zenei pályában, mi motiválja őket arra, hogy ne adják fel, mi és ki ad önbizalmat számukra. Véleményük szerint az egészséges önbizalom és a megfelelő motiváltság a szakmai sikeresség megkerülhetetlen alapja és forrása. A legjobb motiváló erő a környezet pozitív visszajelzései és a sikerélmény. A zeneoktatásban az oktatás egyéni jellege miatt kiemelt szerepe van a főtárgy tanárnak, aki sokszor a szakmai út mellett a személyes életútra is hatással van. Kutatásunk során kerestük arra a jelenségre a választ, hogy a tanulók milyennek látják az ideális főtárgy tanárt. A személyre szabott odafigyelés igénye, a diákkal szemben reálisan elvárt szint teljesítésének kitűzése mellett a példaértékű szakmai tudás és az emberi kvalitások is meghatározó tényezők a főtárgy tanár elismertségében. Eddigi szakmai tapasztalataik és elképzelésük alapján arról is nyilatkoztak, hogy szerintük milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy zenésznek és mit is jelent számukra maga a zene. A szakgimnáziumi tanulók véleménye szerint a zenészt a kitartás, alázat és szorgalom jellemzi a legjobban, a zene számukra az önkifejezés eszköze, amely kikapcsolódást, nyugalmat és egyfajta menedéket jelent.

A kutatást a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatta.

Dodekon elmélet – A művészet, az emberi alkotás és gondolkodás 12 tagú, strukturált egymásra épülő rendszerének modellje

Vigh Kristóf

Kulcsszavak: emberi gondolkodás modellezése, 12 tagú strukturált rendszer, univerzum hatóerő tengely, humán és reál szféra, jobb és bal agyfélteke összekapcsolása

Absztrakt

A jelenkorban az emberi tevékenységekben, a humán és reál szféra minden területén hatalmas információbővülést tapasztalhatunk. A rengeteg új tudományág, ágazat és szakterület, valamint a humán és reál szféra sajátos keveredése komoly gondolkodási, rendszerezési problémákat jelent. Az emberi agy, ha meg is birkózik valahogyan ezzel az információ árammal, óhatatlanul egyre töredékesebben és szerveslenebbül képes a megszerzett tudás egymásra építésére, összekapcsolására. Az új kor, az információ és tudás bővülésének kora tehát nagy kihívás, mert hatalmas feladat elé állítja az embert, hogyan tegye tudását szervesé, átláthatóvá, egyszerűvé az egyre fokozódó információözönben. Az elmélet fölfedezése, újítása, hogy a tudás szervesítését úgy érhetjük el, ha az emberi gondolkodás stációit modellezzük, mégpedig az emberi tudatfejlődés mintájára, a globális képi befogadástól a szervesen kialakuló részterületek stációinak feltárásáig. Az így kialakult, logikailag összefüggő, átlátható és áttekinthető stációrendben feltárhatjuk az emberi agy és gondolkodás összes részterületét. Ez hozzásegít minket az emberi agytevékenység egészének és különböző aspektusainak egységes, összefüggő és hiánytalan átlátásához. Az elmélet a gondolkodás egyensúlybomlásának okát a gondolkodás részterületeinek szétcsúszásában, s azok szerves összekapcsolódásának hiányában látja. Ezt a problémát kívánja egy helyreállító tudatrendezéssel megoldani, s ezt a gondolkodás, tanulás és oktatás szolgálatába állítani. Bemutatja, hogy az agyi részterületek összekapcsolásával a gondolkodás szétcsúszása megállítható, sőt, az eddiginél is szervesebbé tehető. Eszerint a gondolkodási stációkat egy körpályán modellezzük, s a 0 ponton indított univerzum hatóerő tengelytől számítva, az óramutató járásának megfelelően az első félkörben kialakuló 6 stáció éppen kiadja a „külső” reálszféra, a természet birtokbavételének szemléleti stációit, aspektusait:

1. Kreativitás, 2. Építészet, 3. Szobrászat, 4. Festészet, 5. Iparművészet, míg a 6. ponton, a félkörnél az univerzum hatóerő a „lélektengelyen” visszafordítja a gondolkodást a „belső”, tudati megismerés másik 6 stációjához: 6. Kommunikáció, anyanyelv, 7. Népköltészet, 8. Irodalom, 9. Színház, 10. Film, 11. Zene.

A 12. ponton az emberi tudat visszaérkezik az univerzum hatóerő tengelyhez, a kör bezárul, ennek teljesülése az önmegvalósítás. Az univerzum hatóerő tengely egybe esik az emberi lélektengellyel, amely vevőkészüléként is funkcionál, ez transzformálja át az univerzum hatóerőt az emberi tudatot irányító gondolkodássá. A modell valóságát és hitelességét bizonyítja, hogy a reál és humán szféra két félgömbje pontosan kirajzolja a bal és jobb agyfélteke munkáját, amely a tudomány számára ismert, modellezi és megmagyarázza a két agyfélteke összekapcsolódását és együttműködésének módját. A Dodekon elmélet megalkotásának kutatási alanyai mindazok a tanulók, növendékek voltak, akik a zenetanulás révén a legszellemibb művészet, a zene aspektusán keresztül voltak képesek aktiválni az emberi agy legszellemibb természetű tevékenységét. Ezzel és az összes tudati régió szerves összekapcsolásával segíthetjük az univerzum hatóerő tengelyhez való visszatérést, s a gondolkodási spektrum szellemi egészként megjelenő hiánytalan teljességét.

Lehetséges változtatások a népi brácsa tanítási módszertanában

Vizeli Máté

Kulcsszavak: táncházmozgalom, népzeneoktatás, brácsa, hegedű, metodika

Absztrakt

1972-ben, az első budapesti táncházzal indult el a táncházmozgalom Magyarországon. Szinte azonnal elkezdődött, majd egyre növekedett az érdeklődés a néptánc és a népi hangszerek tanulása iránt. Ezért csak három évet kellett várni arra, hogy elinduljon az intézményes népzeneoktatás. Az első pár évben még csak három-négy hangszert lehetett tanulni, de ez folyamatosan bővült, míg 1990-re már az összes elérhető nem lett. Ekkor megalakult az első önálló alapfokú népzeneoktatási intézmény, az Óbudai Népzenei Iskola. Csupán egy év elteltével megnyitotta kapuit az első népzene-tanári szak a felsőoktatásban, a Nyíregyházi Főiskolán. Az első szakközépiskolai népzenei szakirányok 1994-ben indultak el Székesfehérváron. 2007 óta pedig már a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen is lehet népi hangszereket tanulni. A népzeneoktatás első alapfokú tanterve 1998-ban készült el. A már említett első táncházban Halmos Béla, Sebő Ferenc és Éri Péter széki népzene-t játszottak, emiatt történeti okokból általában először ezzel a muzsikával és az ehhez szükséges háromhúros hangszerrel ismertetik meg a brácsázni kezdő tanulókat. A tanterv létrejöttéig eltelt 26 évben sok olyan falusi zenét kielemezték már, ami technikailag könnyebben kivitelezhető lehet ennél, ez mégis helyet kapott az első évfolyam tananyagai között. A 90-es évek vége felé jórészt csak felnőttek és fiatalok tanultak brácsát a zeneiskolákban. Napjainkban viszont már egyre több kisgyermeket íratnak be erre a hangszerre, akik számára a háromhúros brácsa kezelése méreteiből adódóan fizikailag teljesíthetetlen feladat, a tanterv azonban azóta sem változott semmit. Ez több szempontból is súlyos problémákat okozhat a jövőben a pedagógusok számára, ha nem képzik ki őket ennek az áthidalására, márpedig az ehhez szükséges ismeretek egyelőre nem képezik a részét a Zeneakadémia szakmódszertani tananyagának. A különböző klasszikus hegedűiskolákban lévő metódus elsajátítása és alkalmazása hosszútávon megoldást jelenthetne ezeknek a hiányosságoknak a kiküszöbölésére.

A Petőfi-kánon a kortárszenében

Windhager Ákos

Kulcsszavak: Petőfi, Dubrovay, Tóth Péter, kánon, apokalipszis, apoteózis, irónia

Absztrakt

Petőfi életműve és a részben az alapján konstruált pályakép a romantikus hősképzetek alapján vált ismertté a magyar művelődésben 1844-től kezdve közel százötven keresztül. A hőskultusz hosszú szilárdsága annak köszönhető, hogy Ferenczi Zoltán 1896-ban megjelent alapos tudományos monográfiáját követően közel száz évig érdemi kutatás nem zajlott. Bár Illyés életrajza (1936, 1948, 1963) tartalmazott új elemeket, az értelmezési síkokat csupán Margócsy István 1999-es életrajza kérdőjelezte meg, de az áttörést Kerényi Ferenc 2008-as monográfiája hozta el. Az átfogó értekezésében minden korábbi eredményt, értelmezést és historiográfiai adatot kritikusan elemzett, s így felszámolta a tudatosan kiépített Petőfi-kultusz és létre hozta az új Petőfi-kánont.

A kultusz erejét az adta, hogy Petőfi volt az első celebköltőnk, aki szerelmeit, barátságait, utazásait mind „megosztotta” a sajtóban (versben, tárcában). Közéleti nézeteit is így terjedtek (olykor egy-egy lapon, röpiratként) nem véletlenül értettek alatta rendszerint többet, mint amit a versszöveg valóban tartalmazott. A médiában rejlő lehetőségre Petőfi – és persze Vahot Imre – Kossuth Pesti Hírlapban elért eredményei alapján figyelt fel. Így a sajtó, és az abból táplálkozó, de akkoriban jóval hatásosabb szóbeli hagyomány teremtették meg azt a kultuszt, amelyet a hősi halál híre utólag is igazolt.

A zeneszerzők is a kanonizált képet építették tovább. Nemcsak Kacsóh, Hubay, de még a pártállam legismertebb zenei vezetője, Szabó Ferenc is abból merített. Még a romantikusnak egyáltalán nem mondható Szerványszky Endre (Az éj, 1975), illetve Petrovics Emil (II. kantáta, 1973) is ahhoz nyúlt vissza. (A kultusz első százötven évében az egyetlen kivétel Liszt Ferenc volt.) Margócsy említett életrajzával egyidőben értelmezte újra Dragony Tímea az életmű szerelmi vonulatát Petőfi-kantátájában (1998). Összesen hét percet szánt a költő szerelmi életére, gemmájában mégis a férfi-női kapcsolat teljes történetét kibontja.

Kerényi monográfiájához hasonlóképpen volt újszerű Tóth Péter A helység kalapácsa koncert kórusoperája (2009), amely a költői életmű humorát vette „komolyan” és mert zenei-irodalmi paródiát írni. A 19. és 20. századi zenei irányzatoknak, s főként korunk koncertjatszásának tart görbetükröt, s közben az eposzparódiát is érvényes keret(ek)be helyezte. Selmeczi György Petőfi-kamarakantátája (2019) két melankolikus költeményt illesztett egymás mellé, ezzel is szakítva a hősies vagy andalgóan szerelmes ábrázolásokkal. Végül Dubrovay László sziporkázó, szándékosan többértelmű, sokszorosán elhangolt dalciklust (9 dal Petőfi Sándor verseire, tenor hangra és zenekarra, 2021) alkotott. Petőfi életműve tehát képes korunkat megszólítani, de már az új kánon olvasatában.

